

MTÜ ARENDUSKODA

LEADER toetuste 2025. aasta taotlusvoor INFOPÄEV

6. veebruar 2025

Heiki Vuntus, tegevjuht
MTÜ Arenduskoda
E-POST: heiki@arenduskoda.ee
TEL 5648 5208

KAVA

- MTÜ Arenduskoda LEADER-meetmed 2025. aastal
- Nõuded projektitoetuse taotlejatele ja taotluse lisadokumentidele
- Taotluste esitamisest ja menetlemisest
- Projektitoetuse teavitamisest

Infoks

- Küsimused esitada kirjalikult esitluse käigus või suuliselt pärast esitluse lõppu.
- Esitlus on üleval Arenduskoja kodulehel
LEADER – Esitlused – 6. veebruari 2025. a infopäeva presentatsioon.

MTÜ ARENDUSKODA LEADER-MEETMED 2024. AASTAL

LEADER meetme tegutsemise alused:

- Määrus [LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamine, määruse seletuskiri \(esimene\), määruse muutmise seletuskiri \(teine\), määruse muutmise seletuskiri \(kolmas\)](#).
- [MTÜ Arenduskoda LEADER ühisstrateegia 2023-2027](#)
- [MTÜ Arenduskoja LEADER-meetmelehed](#)
- Abimaterjal on PRIA kodulehel [LEADER projektitoetus 2023-2027](#)

MTÜ ARENDUSKODA LEADER-MEETMED 2024. AASTAL

Taotlusvoorus avatavad LEADER meetmed:

- Meede M1.1 Mikro- ja väikeettevõtete arendamine
- Meede M2.1 Kogukonna investeringute toetamine
- Meede M2.2 Aktiivne ja tegus kogukond

Taotlusvoor avatud:

3. märts (kell 8.00) – 7. märts (kell 16.59) 2025. a

NB! E-pria lukustub 07.03.2024 kl 17.00 ning pärast seda taotlusi esitada ei saa

MEEDE 1.1. Mikro- ja väikeettevõtete arendamine (eelarve 300 000 eurot)

Taotlejad:

- Tegutsevad mikro- ja väikeettevõtjad

***Mikroettevõte** – ettevõte, kelle taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kahel järjestikusel majandusaastast vähemalt ühel on: keskmine töötajate arv on kuni 9 (9 kaasa arvatud); aastakäibe või aastabilansi kogumaht väiksem või võrdne summaga 2 000 000 eurot.*

***Väikeettevõtetena** käsitletakse tegevuspiirkonnas kuni 25 töötajaga ettevõtteid.*

Toetatavad tegevused (§ 24):

- Teenuste/toodete valiku laiendamine;
- tootele/teenusele lisandväärtust andvate investeeringute toetamine;
- hooajalisust vähendavate meetmete toetamine;
- teadmispõhise ettevõtluse arendamise toetamine;
- uute nii majanduslikult, sotsiaalselt kui ka keskkonnaalasel kestlike tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtu toetamine;
- turundus- ja teavitustegevuste arendamise toetamine (turundus- ja reklaamialased tegevused, turunduskanalite väljaarendamine, messidel osalemine jms);
- töölased koolitustegevused (koolitused, seminarid, õppepäevad, töötoad), mis on suunatud tegevusgrupi piirkonnas tegutsevate inimeste tööalaste teadmiste ja oskuste tõusule, suurendamiseks töötajate konkurentsivõime kasvu;
- mentorite ja ekspertide kaasamine ettevõtete kestlikkuse suurendamiseks (protsesside arendamine, tootearendus, turundus jms);
- ja muud vajalikud tegevused, mis aitavad kaasa piirkonna ettevõtete mitmekesisistumisele ning kestlikkusele.

Toetatavad tegevused:

- Toetatavad tegevused on materiaalsesse või immateriaalsesse varasse investeringu tegemine:
 - toetust saab ka kaasneva tegevuse (ettevalmistav töö) kohta, milleks on ehitise ehitamisega kaasnev keskkonnamõju hindamisega seotud tegevus või energiaauditi, teostatavusuuring, projekteerimistöö või projekteerimiseks vajaliku ehitusgeoloogilise ja -geodeetilise uurimistöö tellimine. Samuti on kaasnevateks tegevusteks koolitus, ehitusseadustiku alusel omanikujärelevalve teostamine, muinsuskaitseaduse alusel muinsuskaitse järelevalve teostamine, objekti tähistamine ja turundustegevus, sealhulgas turu-uuring.
 - kasutatud seadme, sealhulgas masina, eriotstarbelise sõiduki või mootorsõiduki soetamise ja liisimise kulu, juhul, kui projektitoetust taotlev VKE tõendab, et nimetatud seadme:
 - 1) soetamiseks ei ole hinnapakkuja varem saanud toetust riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi;
 - 2) hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse seadme hinnast madalam ning
 - 3) eeldatav kasutusiga on vähemalt sihipärase kasutamise periood.

(§ 25 lg 1) Abikõlblikud on eelarveprojektis kavandatud toetatava tegevuse elluviimiseks vajalikud kulud, mis on sihtotstarbelised, mõistlikud, majanduslikult soodsaimad, üksikasjalikult kirjeldatud ja vajalikud projektitoetuse eesmärgi saavutamiseks.

Mitteabikõlblikud kulud (§ 25 lg 2 ja lg 3):

- Käibemaks, kui projektitoetuse taotlejal on võimalik taotleda selle tagastamist käibemaksuseaduse alusel;
- erisoodustustelt makstav maks;
- viivis, trahv ja muu rahalise karistuse kulu, riigilõiv, notaritasu ning kohtumenetluse korral menetluskulu;
- õigusteenuse ja raamatupidamisteenuse kulu;
- stipendiumi ja annetuse kulu;
- sõiduauto soetamise, sealhulgas liisimise kulu;
- kulu, mis on seotud liisingulepinguga, nagu liisinguandja kasumimäär, intressi refinantseerimiskulu, üldkulu ja kindlustusmakse;
- ehitusmaterjali ostmise kulu ilma ehitustegevuseta;
- sellise ehitustegevuse kulu, mida ei ole teinud ehitusteenust pakkuv ettevõtja;
- sellise ehitustegevuse kulu, mis ei võimalda selle elluviimise järel ehitist sihipäraselt kasutada;
- maa ja olemasoleva ehitise ostmise, üürimise ja rentimise kulu;
- teenustasu pangatoimingu eest, tagatismakse, intress ja finantsteenusega seotud muu kulu;
- uue põlvkonna elektroonilise side juurdepääsuvõrguga seotud kulu;
- põllumajandustootmisse investeringu tegemisega kaasnev kulu;
- tegevuse elluviimise seisukohast põhjendamatu ja ebaoluline kulu.

Toetuse suurus ja määr:

- Toetusmäär kuni **50%**. Väikelaeva, maastiku- ja mootorsõiduki, välja arvatud liikurmasina soetamiseks VKE-le kuni **30%** toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest. Ettevalmistava töö tegevuse kohta ei või projektitoetust anda rohkem kui 10% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.
- Projektide rahastamisel on minimaalne toetussumma **3000** eurot ja maksimaalne toetussumma **50 000** eurot. Taotleja tohib taotlusvoorus esitada meetmesse ühe taotluse.

Hindamiskriteeriumid:

- Projekti tulemusel säilitatavate või loodavate töökohtade arv;
- projekti tegevuste uuenduslikkus;
- projekti teostatavus (finantsprognoos, ettevõtja pädevus);
- projekti tegevuste ja investeeringute mõju ettevõtte arengule, kestlikkusele;
- mõju keskkonnale (majanduslik, sotsiaalne kui ka keskkonnavalane mõju kestlikkuse aspektist).

NÕUDED PROJEKTITOETUSE TAOTLEJATELE (§ 29)

- Taotleja peab tegutsema MTÜ Arenduskoda piirkonnas.
- Investeering peab olema tehtud MTÜ Arenduskoda tegevuspiirkonnas.
- Taotlejal tohib taotlemise hetkel olla pooleli üks investeeringuprojekt.
- Taotleja põhitegevustulu ei ületa 2 000 000 eurot aastas.
- Ehitise ehitamisel, välja arvatud uue hoone püstitamisel, või renoveerimisel, on see ehitis ja sellealune maa projektitoetuse taotleja omandis või antud talle õiguslikul alusel kasutamiseks vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui projektitoetuse taotleja on VKE, või vähemalt viieks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui projektitoetuse taotleja ei ole VKE.
- Uue hoone püstitamisel on hoonealune maa projektitoetuse taotleja omandis või on sellele hoonealusele maale projektitoetuse taotleja kasuks seatud hoonestusõigus vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest kui taotleja on VKE.
- Sellise seadme soetamisel, mis paigaldatakse ehitisse või mida kasutatakse ehitises, on see ehitis projektitoetuse taotleja omandis või on ehitisealusele maale taotleja kasuks seatud hoonestusõigus või kasutusvaldus või sõlmitud kirjalik üüri- või rendileping vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui taotleja on VKE.

NÕUDED PROJEKTITOETUSE TAOTLEJATELE

- Tegevusega ei või alustada, sealhulgas sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi olla võetud varem, ning tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid ei tohi olla väljastatud varem kui kohalikule tegevusrühmale projektitaotluse esitamise päevale järgneval päeval, välja arvatud ettevalmistav töö.
- Taotlemisel tuleb esitada taotluse juurde Arenduskoja poolt nõutav projektikirjeldus meetmele M1.1 (see on E-prias täidetav) ja Meetme M1.1 projektikirjelduse vormi lisa (finantsprognosisid).
- Ehitustegevuse puhul on soovituslik lisada taotlusele KOV kinnituskiri, kas tegemist on ehitusloa või ehitusteatiselise kohustusliku tegevusega.
- Enne projektitaotluse esitamist eelneb pakkumusmenetluse (ostumenetluse) läbiviimine. (**§ 26**)
- Ehitustööde puhul sisaldab hinnapakumus ehitise kohta järgmiseid andmeid:
 - 1) ehitise nimetus;
 - 2) ehitise ehitisregistri kood;
 - 3) selle katastriüksuse katastritunnus, millel ehitis paikneb või millele kavandatakse ehitise ehitada;
 - 4) ehitise üldkulud ja vastava kululiigi olemasolu korral ehitise või välisrajatise kulu, aluse- ja vundamendikulu, kandetarindite kulu, fassaadielementide kulu, katusekulu, ruumitarindite kulu, pinnakatte kulu, tehnosüsteemi kulu, ehitusplatsi korralduskulu ja ehitusplatsi üldkulu;
 - 5) hinnapakkuja majandustegevuse registreerimise number.

- MEEDE 2.1. Kogukonna investeeringute toetamine
(eelarve **137 783 eurot**)

Taotlejad:

- Mittetulundusühingud (MTÜ) ja sihtasutused (SA)
- Äriühingud (juhul, kui tegemist on kogukonnateenuse projektiga)
- Kohalikud omavalitsused

Toetatavad tegevused (§ 24) :

- Kogukonnale vajalike teenuste käivitamine ja arendamine läbi investeringute tegemise (sh kogukonnateenuste arendamine);
- külamajade, seltsimajade ja muude kogukonna hoonete puhul kogukonnateenuste mitmekesistamine;
- isetoimivate kogukondade ja nende teenuste arendamine (kriisikindluse suurendamine, püsikulude vähendamiseks tehtavad tegevused jms);
- jagamisteenuste ja ringmajanduslike tegevuste arendamine kogukondades ja kogukondade vahel;
- kogukondliku lastehoiuteenuse toetamine;
- eakate päevahoiu teenuse toetamine;
- laste ja noorte vaba aja tegevustega seonduvate investeringute toetamine;
- liikumisradade korrashoiu ja korrashoiuks vajalike seadmete soetamise toetamine;
- spordi- ja mänguväljakute rajamise ja korrastamise toetamine;
- pärandkultuuri või muude ajalooliste objektide korrastamine, mis on kogukonnale olulised;
- info- ja teavitustegevuste arendamine kogukondades (erinevate info- ja turunduskanalite arendamine, näiteks teadete tahvlid, tarkvaralahendused, kodulehed vms).

Toetatavad tegevused:

- Toetatavad tegevused on materiaalsesse või immateriaalsesse varasse investeringu tegemine:
 - toetust saab ka kaasneva tegevuse (ettevalmistav töö) kohta, milleks on ehitise ehitamisega kaasnev keskkonnamõju hindamisega seotud tegevus või energiaauditi, teostatavusuuring, projekteerimistöö või projekteerimiseks vajaliku ehitusgeoloogilise ja -geodeetilise uurimistöö tellimine. Samuti on kaasnevateks tegevusteks koolitus, ehitusseadustiku alusel omanikujärelevalve teostamine, muinsuskaitseaduse alusel muinsuskaitse järelevalve teostamine, objekti tähistamine ja turundustegevus, sealhulgas turu-uuring.
 - kasutatud seadme, sealhulgas masina, eriotstarbelise sõiduki või mootorsõiduki soetamise ja liisimise kulu, juhul, kui projektitoetust taotleb VKE, mittetulundusühing või sihtasutus tõendab, et nimetatud seadme:
 - 1) soetamiseks ei ole hinnapakkuja varem saanud toetust riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi;
 - 2) hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse seadme hinnast madalam ning
 - 3) eeldatav kasutusiga on vähemalt sihipärase kasutamise periood.
- Kogukonnateenuse arendamiseks antakse projektitoetust, kui teenus lähtub kogukonna vajadusest ja on strateegias kirjeldatud.

Mitteabikõlblikud kulud (§ 25 lg 2 ja lg 3):

- Käibemaks, kui projektitoetuse taotlejal on võimalik taotleda selle tagastamist käibemaksuseaduse alusel;
- erisoodustustelt makstav maks;
- viivis, trahv ja muu rahalise karistuse kulu, riigilõiv, notaritasu ning kohtumenetluse korral menetluskulu;
- õigusteenuse ja raamatupidamisteenuse kulu;
- stipendiumi ja annetuse kulu;
- sõiduauto soetamise, sealhulgas liisimise kulu;
- kulu, mis on seotud liisingulepinguga, nagu liisinguandja kasumimäär, intressi refinantseerimiskulu, üldkulu ja kindlustusmaksed;
- ehitusmaterjali ostmise kulu ilma ehitustegevuseta;
- sellise ehitustegevuse kulu, mida ei ole teinud ehitusteenust pakkuv ettevõtja;
- sellise ehitustegevuse kulu, mis ei võimalda selle elluviimise järel ehitist sihipäraselt kasutada;
- maa ja olemasoleva ehitise ostmise, üürimise ja rentimise kulu;
- teenustasu pangatoimingu eest, tagatismakse, intress ja finantsteenusega seotud muu kulu;
- uue põlvkonna elektroonilise side juurdepääsuvõrguga seotud kulu;
- põllumajandustootmisse investeringu tegemisega kaasnev kulu;
- tegevuse elluviimise seisukohast põhjendamatu ja ebaoluline kulu.

Toetuse suurus ja määr:

- Üldiselt on toetusmäär kuni **80%** (MTÜ, SA, KOV), äriühingutel (kogukonnateenuste arendamisel) **60%**. Väikelaeva, maastiku- ja mootorsõiduki, välja arvatud liikurmasina soetamiseks VKE-le, mittetulundusühingule või sihtasutusele kuni **30%** toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest. Ettevalmistava töö tegevuse kohta ei või projektitoetust anda rohkem kui 10% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.
- Projektide rahastamisel on **minimaalne toetussumma 3000 eurot** ja **maksimaalne toetussumma 30 000 eurot** ühe projekti kohta taotlusvoorus. Taotleja tohib voorus esitada meetmesse ühe taotluse.

Hindamiskriteeriumid:

- Investeeringuobjekti mõju piirkonna elukvaliteedile ja elukeskkonna atraktiivsusele;
- projekti tulemuste ja taotleja jätkusuutlikkus (majanduslik);
- objekti funktsionaalsus/mitmekesisus (investeeringu tulemusel saadavad teenused, nende põhjendatus);
- nn „Aruka küla“ või piirkonna strateegia/arengukava olemasolu;
- mõju keskkonnale (energiatõhusus, ressursisääst, maakasutus jne);
- omafinantseeringu osakaal.

NÕUDED PROJEKTITOETUSE TAOTLEJATELE (§ 29)

- Taotleja peab tegutsema MTÜ Arenduskoda piirkonnas.
- [Arenduskoja poolt nõutav projektikirjeldus meetmetele M2.1 ja M2.2](#). See on E-prias täidetav.
- Taotlejal tohib taotlemise hetkel olla MTÜ Arenduskoda tegevuspiirkonnas pooleli üks investeeringuprojekt.
- Ehitise ehitamisel, välja arvatud uue hoone püstitamisel, või renoveerimisel, on see ehitis ja selle alune maa projektitoetuse taotleja omandis või antud talle õiguslikul alusel kasutamiseks vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui projektitoetuse taotleja on VKE, või vähemalt viieks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui projektitoetuse taotleja ei ole VKE.
- Uue hoone püstitamisel on hoonealune maa projektitoetuse taotleja omandis või on sellele hoonealusele maale projektitoetuse taotleja kasuks seatud hoonestusõigus.
- Sellise seadme soetamisel, mis paigaldatakse ehitisse või mida kasutatakse ehitises, on see ehitis projektitoetuse taotleja omandis või on ehitisealusele maale taotleja kasuks seatud hoonestusõigus või kasutusvaldus või sõlmitud kirjalik üüri- või rendileping.

NÕUDED PROJEKTITOETUSE TAOTLEJATELE

- Tegevusega ei või alustada, sealhulgas sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi olla võetud varem, ning tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid ei tohi olla väljastatud varem kui kohalikele tegevusrühmale projektitaotluse esitamise päevale järgneval päeval, välja arvatud ettevalmistav töö.
- Ehitustegevuse puhul on soovituslik lisada taotlusele KOV kinnituskiri, kas tegemist on ehitusloa või ehitusteatiselise kohustusliku tegevusega.
- Enne projektitaotluse esitamist eelneb pakkumusmenetluse (ostumenetluse) läbiviimine. (§ 26)
- Ehitustööde puhul sisaldab hinnapakumus ehitise kohta järgmiseid andmeid:
 - 1) ehitise nimetus;
 - 2) ehitise ehitisregistri kood;
 - 3) selle katastriüksuse katastritunnus, millel ehitis paikneb või millele kavandatakse ehitise ehitada;
 - 4) ehitise üldkulud ja vastava kululiigi olemasolu korral ehitise või välisrajatise kulu, aluse- ja vundamendikulu, kandetarindite kulu, fassaadielementide kulu, katusekulu, ruumitarindite kulu, pinnakatte kulu, tehnosüsteemi kulu, ehitusplatsi korralduskulu ja ehitusplatsi üldkulu;
 - 5) hinnapakkuja majandustegevuse registreerimise number.

- MEEDE 2.2. Aktiivne ja tegus kogukond
(eelarve **88 793 eurot**)

Taotlejad:

- Mittetulundusühingud (MTÜ) ja sihtasutused (SA)
- Kohalikud omavalitsused

Toetatavad tegevused:

- Kogukondade teadlikkuse suurendamine (seminarid, kursused, koolitus- ja infopäevad (näiteks projektikoostamise koolitused, keeleõpe vms) ekspertide kaasamine, kogemuste vahetamine, üksteiselt õppimine ja edulugude jagamine, õppereisid, võistlused, festivalid, õpitoad jms);
- traditsioonide säilitamine ja uute loomine läbi tegevuste arendamise;
- kogukondade sisese ja ülese koostöö arendamine;
- keskkonnahoidlike tegevuste toetamine ja teadlikkuse tõstmine;
- liikumisharrastuste ja tervisespordi ürituste toetamine;
- vaba aja sisustamise (spordi-, laste- ja noortelaagrid) toetamine või lisandväärtusi loovate laste- ja noortelaagrite korraldamise toetamine, sh ka vaba aja-, spordilaager jne);
- noorte kaasamise ja omaalgatuslike tegevuste arendamine (näiteks mentorite abil);
- erinevate põlvkondade vahelist sidusust soodustavate tegevuste arendamine;
- erinevate sihtrühmade (lapsed/noored, puuetega inimesed, eakad, muukeelsed) kaasamine kogukondlike tegevuste arendamisse;
- noortekeskuste tegevustele lisandväärtuste andmise toetamine (ei ole mõeldud igapäevategevusi, mida rahastatakse muudest eelarvetest);
- muude omaalgatuslike tegevuste toetamine.

Toetatavad tegevused (§ 24 lg 5):

- Projektitoetuse tegevused viiakse ellu läbi **ühistegevuse**, kui selle viivad **kuni kaheaastase tegevuskava** alusel ellu partnerid, kelleks on vähemalt kaks juriidilist isikut või füüsilisest isikust ettevõtjat ja kellest vähemalt üks ei ole teine kohalik tegevusrühm, ning kui tegevuskava sisaldab järgmiseid andmeid:
 - ühistegevuses osaleva partneri nimi, registrikood ja kontaktandmed ning osalevate poolte üksikasjalik ülesannete kirjeldus;
 - ühistegevuse ning selle eesmärgi ja tulemuse kirjeldus, sealhulgas laiem mõju tegevuspiirkonnale;
 - tegevuskava elluviimise periood, sealhulgas ühistegevuse ajakava;
 - selle olukorra kirjeldus, mille lahendamisele on ühistegevus suunatud.
- Abikõlblikud on eelarveprojektis kavandatud toetatava tegevuse elluviimiseks vajalikud kulud, mis on sihtotstarbelised, mõistlikud, majanduslikult soodsaimad, üksikasjalikult kirjeldatud ja vajalikud projektitoetuse eesmärgi saavutamiseks.

Mitteabikõlblikud kulud (§ 25 lg 2 ja lg 3):

- Käibemaks, kui projektitoetuse taotlejal on võimalik taotleda selle tagastamist käibemaksuseaduse alusel;
- erisoodustustelt makstav maks;
- viivis, trahv ja muu rahalise karistuse kulu, riigilõiv, notaritasu ning kohtumenetluse korral menetluskulu;
- õigusteenuse ja raamatupidamisteenuse kulu;
- stipendiumi ja annetuse kulu;
- teenustasu pangatoimingu eest, tagatismakse, intress ja finantsteenusega seotud muu kulu;
- ühistegevuse puhul partneri tegevuskulu;
- tegevuse elluviimise seisukohast põhjendamatu ja ebaoluline kulu.

Toetuse suurus ja määr:

- Toetusmäär kuni **85%**. Projektide rahastamisel on minimaalne toetussumma **2000 eurot** ja maksimaalne toetussumma **10 000 eurot** ühe projekti kohta ühes taotlusvoorus. Aastane toetussumma taotleja kohta ei ületa **20 000 eurot**.

Hindamiskriteeriumid:

- Mõju maapiirkonnale mitmekesisuse loomisele ja lisandväärtuse andmisele;
- taotleja või projekti tulemuste jätkusuutlikkus;
- mõju keskkonnale (jäätmemajandus, toitlustuse korraldamine, transport jms);
- kasusaajate hulk;
- eakate ja noorte kaasamine tegevustes;
- omaosalus suurem kui nõutud.

NÕUDED PROJEKTITOETUSE TAOTLEJATELE (§ 29)

- Taotleja peab tegutsema MTÜ Arenduskoda piirkonnas.
- [Arenduskoja poolt nõutav projektikirjeldus meetmetele M2.1 ja M2.2](#). See on E-prias täidetav.
- Tegevusega ei või alustada, sealhulgas sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi olla võetud varem, ning tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid ei tohi olla väljastatud varem kui kohalikule tegevusrühmale projektitaotluse esitamise päevale järgneval päeval.
- Enne projektitaotluse esitamist eelneb pakkumusmenetluse (ostumenetluse) läbiviimine. (§ 26).

Projektitoetuse saaja kohustused (§ 34)

Võimaldada teha auditit, teostada järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrole ning osutab selleks igakülgset abi, sealhulgas võimaldab viibida projektitoetuse saaja kinnisasjal, ehitises ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja vara kohapeal;

- esitama auditi tegemiseks, järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul;
- teavitama viivitamata PRIA-t ja kohalikku tegevusrühma projektitaotluses esitatud või toetatava tegevusega seotud andmete muutumisest või tegevuse elluviimist takistavast asjaolust, sealhulgas tegevusega seotud vara üleandmisest teisele isikule;

Projektitoetuse saaja kohustused (§ 34 lg 5)

Projektitoetuse saajal peavad olema täidetud järgmised toetuse abil ehitatud, renoveeritud või soetatud vara sihipäraseks kasutamiseks vajalikud eeldused:

- hiljemalt esimese maksetaotluse esitamise ajaks on **ehitusluba** või **ehitusteatis** ehitisregistrist kättesaadav, kui see on nõutud ehitusseadustiku kohaselt;
- hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks on ehitise **kasutusluba** või **kasutusteatis** ehitisregistrist kättesaadav, kui see on nõutud ehitusseadustiku kohaselt.

Olulised muudatused võrreldes eelmise perioodiga!

- Kui projekt jagada etappideks, siis 1. etappi tuleb alustada hiljemalt 9 kuu jooksul alates toetuse määramisest. Tegevuse etapiga alustamise tõendamiseks sobib näiteks tellimuse kinnitus, akt või muu asjakohane dokument.
- Kui toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara KM-ta maksumus ületab 5000 eurot, küsib taotleja vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust.
- Kui toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara KM-ta maksumus on 5000 eurot või sellest väiksem, küsib taotleja vähemalt ühe hinnapakumuse.
- Hinnapakumusena on lubatud ka e-poe kuvatõmmised. Täpsemad tingimused on kirjas määruse seletuskirjas lk 4-5.
- Ühisprojekti puhul hinnakalkulatsioon koos kulude mõistlikkust selgitava põhjendusega (täpsemalt määruse seletuskirjas lk 4). Ühisprojektis võib projektiga seotud isik ka projektijuhtimise eest tasu saada.

Olulised muudatused võrreldes eelmise perioodiga!

- Ehitustööde puhul peavad hinnapakkumised olema vormistatud PRIA ehitustööde hinnapakkumusevormile. Ehitusloakohustusliku ehitamise puhul peab ehitustegevuse hinnapakkujal olema MTR-kood, teavituskohustuslike ja vaba ehitustegevuse puhul peab ehitustööde hinnapakkuja tegutsema ehitusvaldkonnas.
- Hinnapakkumused peavad olema võrreldavad! St hinnapakkumuste alusandmed peavad olema sarnased.
- Küsitud hinnapakkumised peavad olema väga korrektselt vormistatud! Vt §26 lg 4.
- Jälgida, et hinnapakkujatega ei oleks seotust (huvide konflikt)! Taotleja ei või küsida hinnapakkumust endaga seotud isikutelt tulumaksuseaduse §8 lõike 1 tähenduses.
- Kõik kulud peavad olema tehtud sihtotstarbeliselt ja mõistlikult ning majanduslikult soodsaimal viisil ning kõik toetusest hüvitatavad kulud peavad olema abikõlblikud.
- Kui taotleja on hankija riigihangete seaduse §5 tähenduses, teeb taotleja enne taotluse esitamist turu-uuringu riigihangete seaduse kohaselt, mille käigus selgitab välja toetatava tegevuse mõistliku hinna. Pärast taotluse esitamist korraldab taotleja hanke riigihangete seaduse kohaselt.

Olulised muudatused võrreldes eelmise perioodiga!

- Eelarvestamist peab väga hästi tegema! Hinnapakumiste võtmisel/kalkulatsiooni koostamisel peab suutma kulusid prognoosida, et selle põhjal maksumus määrata. Hiljem seda muuta ei saa.
- Taotlusega esitatud hinnapakumused ei ole siduvad – see on oluline, et saaks hinnata hinnamõistlikkust. Kelle käest tegelikult taotleja teenuse võtab või investeeringud soetab, ei ole oluline – peasi, et eesmärk on saavutatud.
- Projektitoetus makstakse kindlasummalise maksena eelarveprojekti alusel. Koos maksetaotlusega ei pea kuldokumente esitama (arve, maksekorraldus vms)
NB! See tähendab, et projektitoetuse taotleja peab projektitaotlusel põhjalikumalt kirjeldama toetatava tegevuse eesmärki ja tulemust ning seda, kuidas ta need saavutab, sest kindel summa lepitakse kokku eelarveprojekti just taotlemise etapis. Taotleja võib kavandada projekti elluviimise ühes või mitmes etapis. Etappide puhul määrab taotleja muu hulgas iga etapi elluviimise tähtsuse ja kirjeldab iga etapi eesmärgi ja tulemuse, mis peab aitama kaasa kogu projekti lõppeesmärgi ja lõpptulemuse saavutamisele. Kulu loetakse tekkinuks, kui kokku lepitud tulemus on täielikult saavutatud. Seega on edaspidi äärmiselt oluline projektitoetuse taotlejal just alguses taotlemise etapis hästi läbi mõelda toetatava tegevuse eesmärk ja tulemus.

Olulised muudatused võrreldes eelmise perioodiga!

- Enam ei seata ühisprojekti tegevuskavale minimaalset üheaastast tähtaega
- Tegevuste eesmärgid peavad olema põhjalikult läbi mõeldud ja saavutatud saajaprotsendiliselt. Projektile muudatustaotlusi teha ei saa.
- Tegevuste vaheetappideks jagamise eelduseks on see, et vaheetapp on võimalik täies mahus ellu viia ja ära tuua selle eesmärk.
- Maksetaotlusel ei ole võimalik vaheetappe osaliselt tõendada. Üks vaheetapp peab olema tõendatud täies mahus.
- Kaob ära osaliselt tasutud kuludokumentide alusel (OTKA) maksetaotluse esitamise võimalus.
- Tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid peab määrama juba taotlust koostades. Valik: fotod, lähetusaruanne, osalejate nimekiri, päevakava, palgaleht, üleandmise-vastuvõtmise akt, muu.

TAOTLUSTE ESITAMINE JA MENETLEMINE

- Taotleja esitab Arenduskojale toetuse taotluse [PRIA kodulehel](#) läbi [e-PRIA](#) elektroonilise taotluste esitamise süsteemi vastavaks tähtajaks.

NB! Kindlasti tuleb arvestada, et [portaali kasutamiseks](#) peate olema PRIA klient või peavad olema teile antud kliendi esindamiseks kasutusõigused! Kindlasti ärge jätke kliendiks registreerimist või kasutusõiguste määramist viimasele minutile! Tõrgete tekkimisel küsige abi registrite osakonna infotelefonil 731 2311 või e-posti aadressil kliendiregister@pria.ee

NB! Juhis e-prias tegutsemiseks

NB! Toetustaotluse esitamine e-prias

NB! Alustage taotluse sisestamist e-priasse **varakult!**

- Arenduskoja personal kontrollib 15 tööpäeva jooksul alates taotlusvooru viimasest päevast projektitaotluse vastuvõtmisel nõutavate dokumentide olemasolu ja taotluse tähtaegset esitamist ning taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse vastavust strateegia ja rakenduskava nõuetele.

- Kui koos projektitaotlusega ei ole esitatud kõiki nõutavaid dokumente või kui esitatud dokumendis puuduvad projektitaotluse hindamiseks vajalikud andmed, teeb Arenduskoda projektitoetuse taotlejale vajalike andmete ja dokumentide esitamise kohta järelepärimise.
- Puuduste kõrvaldamiseks antakse taotlejale ühekordselt aega kuni 3 tööpäeva. Olenevalt puuduste sisust võib seda tähtaega pikendada, kuid mitte üle 8 tööpäeva.
- Arenduskoda võib jätta projektitaotluse hindamata kui projektitaotlus ei vasta strateegias või rakenduskavas esitatud nõuetele või kui projektitoetuse taotleja ei ole esitanud nõutavaid andmeid või dokumente määratud tähtaja jooksul. Kohalik tegevusgrupp edastab hindamata jäetud projektitaotluse PRIAle koos märkusega hindamata jätmise kohta.
- Hiljemalt 20 tööpäeva peale taotluste esitamise lõpptähtaega esitab tegevusgrupi tegevpersonal kõik strateegias ja rakenduskavas esitatud nõuetele vastavad projektitaotlused hindamiskomisjonile hindamiseks. Hindamiskomisjon hindab taotlused elektroonselt e-Prias.

- Hindamiskomisjoni liikmed vaatavad taotlused läbi ja hindavad taotlused 15 tööpäeva jooksul alates Arenduskojalt saadud vastavast teatest.
- Hindamisperioodi jooksul toimub investeringuprojektidel kohapeal paikvaatlus kui see on asjakohane.
- Taotlejatel on võimalik oma taotlust tutvustada hindamiskomisjoni istungil Zoomi vahendusel.
- Arenduskoja juhatus kinnitab paremusjärjestuse otsuse 60 kalendripäeva jooksul alates projektitaotluste esitamise tähtaja lõppemisest.
- Taotluste paremusjärjestus pannakse üles Arenduskoja kodulehele, kus märgitakse ära taotleja nimi, projektitaotluse nimi, toetussumma, kogusumma ja lühikirjeldus.
- PRIA teeb oma otsuse taotluste rahastamise kohta hiljemalt 70 tööpäeva jooksul (arvestage, kui tuleb järelepärimine, siis päevade arv vastamise võrra pikeneb).

PROJEKTITOETUSE TEAVITUSEST

- Teavitamiseks tuleb nõuetele vastavalt tähistada toetatava tegevuse või objekti asukoht ning tegevusega seotud teabematerjalid.
- Juhul kui taotlejal on toetatavat tegevust või objekti kajastav veebileht või sotsiaalmeediakonto, siis tuleb ka nendes välja tuua EU-lt saadavad toetused. Erinevalt eelmisest programmiperioodist ei tule investeeringuobjekte või tegevusi enam kleebistega tähistada.
- Teavitamisnõudeid tuleb täita alates hetkest, mil taotleja toetatava tegevusega alustab või toetatavad seadmed paigaldab.
- Kui tegevusega on alustatud või seadmed on paigaldatud enne taotluse rahuldamise otsuse saamist, tuleb need nõuetekohaselt tähistada pärast vastavat otsust.
- Teavitamisnõudeid tuleb täita toetatava tegevuse järelevalve perioodi lõpuni.

- Investeeringuobjekti puhul tähistatakse pärast määramise otsust
- Tegevuse korral – tähistatakse tegevuse toimumise ajal toimumise koht ja tegevuse kohta käiv teavitusematerjal.
- Iga eset ja dokumenti ei tule märgistada logoga, kui see on kasutusel vaid organisatsioonisiselt, sellisel juhul piisab plakati või stendi kasutamisest organisatsiooni avalikus ruumis.
- Märgistus peab säilima vähemalt 5 aastat viimase toetusosa väljamaksmisest

Teavitus toetuse saaja veebilehel

- Veebilehel avaldatakse lisaks logole ja embleemile objekti või tegevuse lühikirjeldus.

**Kaasrahastanud
Euroopa Liit**

Head taotlemist!

arenduskoda.ee